

ΤΜΗΜΑ ΙΒ'

Σχολή Εκκλησιαστικής Μουσικής.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

ΤΑΞΙΣ Α'

Άρθρον 258

1. Περί φθόγγων και χαρακτήρων αυτών. Συνεχής και υπερβατή ανάβασις και κατάβασις. - Σύνθεσις χαρακτήρων. - Μαρτυρία των φθόγγων. - Τόνος μείζων, ελάσσων και ελάχιστος. - Φυσική διατονική κλίμαξ εκ του Νη. - Παραλλαγή. - Χρόνος και χαρακτήρες αυτών. - Ρυθμός δίσσημος, τρίσημος και τετράσημος. - Διαίρεσις του χρόνου εις δύο, τρία και τέσσαρα διά του γοργού, διγόργου και τριγόργου. - Αργόν, ημιόλιον αργόν και διάργον. - Συνεχής ανάβασις και κατάβασις συμφώνων προς τους κανόνας της ορθογραφίας. - Περί χαρακτήρων εκφράσεως και ενεργείας αυτών. - Το ολίγον και η πεταστή ως χαρακτήρες εκφράσεως.

Η απόστροφος ως χρονικός χαρακτήρ (συνεχές ελαφρόν). - περί κενών χρόνων. - Σιωπή ενός, δύο, τριών και τεσσάρων χρόνων. - Περί φθορών των διατονικών φθόγγων. - Χρονική αγωγή βραδεία και ταχεία. Περί συγκοπής και αναπνοής. - Ρυθμική ανάγνωσις. - Διαίρεσις της κλίμακος εις δύο τετράχορδα. - Περί ημιτονίων. - Περί σημείων αλλοιώσεως των τόνων (ύφεις, δίεςις). - Ύφεις του Ζω. Δίεςις του Γα.

2. Πρακτικόν μέρος: Διάφορα γυμνάσματα διά την εφαρμογήν απάντων των ανωτέρω θεωρητικών μαθημάτων, εκτελούμενα δι' απλής καταμετρήσεως των χαρακτήρων, δι' αναγνώσεως ρυθμικής και τελευταίον διά παραλλαγής. - Γυμνάσματα εκ του συντόμου ειρμολογικού μέλους του Πλ. Δ' ήχ. επί βάσεως Νη, του βαρέως επί βάσεως Γα και του Πλ. Α', επί βάσεως Κε. - Γυμνάσματα επί του αργού ειρμολογικού μέλους του τετάρτου ήχου επί βάσεως Βου. - Γυμνάσματα εκ του συντόμου στιχηραρικού μέλους του Α' ήχου του Δ', επί βάσεως Βου και Πα, του Πλ. Α', επί βάσεως Πα. - Επίσης γυμνάσματα του Δ' ήχου επί βάσεως Δι, καταλήγοντα εις τον φθόγγον Δι, της μέσης, επί βάσεως του Ζω της μέσης εκ καταλήξεων του διατονικού βαρέως ήχου και επί βάσεως Ζω της νήτης εκ καταλήξεων του διατονικού βαρέως ήχου.

Εκτός τούτων ασκήσεις επί του πίνακος επί όλων των διδασκομένων θεωρητικών μαθημάτων και παραβολή όλων των σχημάτων της Βυζαντινής μουσικής προς τα αντίστοιχα τοιαύτα της Ευρωπαϊκής.

ΤΑΞΙΣ Β"

Άρθρον 259

1. Διαίρεσις της διατονικής κλίμακος εις τμήματα ακουστικά. - Οι τρεις φυσικοί τόνοι και το ύψος αυτών. - Περί ρυθμού εν εκτάσει. - Τα τρία γένη, μαρτυρία των φθόγγων των γενών τούτων. - Περί όλων των ήχων εν εκτάσει. - Μαρτυρία και χαρακτηριστικά όλων των ήχων. - Διαίρεσις των τετραχόρδων των τριών γενών. - Φθοραί των γενών τούτων. - Είδη μελών, συστήματα και διαφοραί αυτών. - Συμφωνία. - Έλξεις και σημεία αυτών. - Ειρμολογικόν μέλος αργόν και σύντομον του πλαγίου Α' ήχου. - Σύγκρισις τρίτου και βαρέως ήχου, ειρμολογικού και στιχηραρικού. - Ιδιώματα των ήχων τρίτου και βαρέως. - Χρονικά αγωγαί. - Διάκρισις των διά της φθοράς του Δευτέρου ήχου ψαλλομένων Απολυτικών και Καθισμάτων του Δευτέρου, Τετάρτου και Πλαγίου Δευτέρου ήχου.

2. Πρακτικόν μέρος: Γυμνάσματα επί όλων των ανωτέρω θεωρητικών μαθημάτων.

Εις όλους τους ήχους και με την εξής σειράν ήχων:

Πλάγιος Δ", Α", Τέταρτος, Τρίτος, Βαρύς, Δεύτερος και Πλάγιος του Β", τα εξής μαθήματα: Οι αναβαθμοί. - Οι κυριώτεροι ειρμοί των κανόνων. - Τα αναστάσιμα Απολυτικά. - Η Τιμιωτέρα. - Τα οκτώ αναστάσιμα στιχηρά, τα τέσσαρα απόστιχα και τα οκτώ στιχηρά των αίνων. - Τα κεκραγάρια και τα Πασαπνοάρια. - Οι σίχοι "Θού Κύριε Φυλακήν". - Τα αναστάσιμα Καθίσματα. - τα σύντομα δογματικά δοξαστικά. - Τα τέσσαρα πρώτα αναστάσιμα εσπέρια συντόμου στιχηραρικού μέλους. - Τα Δογματικά Δοξαστικά. - Τα ένδεκα εωθινά. - Ανά δύο Δοξαστικά εκ της Κυψέλης κατ'εκλογήν. - Έτι δε αι ωδαί εκ των Καταβασιών του Δ". ήχου. - "Κατεπλάγη Ιωσήφ" και τα τούτω όμοια του Δ". ήχου. - Αι σύντομοι δοξολογίαι Μανουήλ του Πρωτοψάλτου. -

3. Διδακτικά βιβλία:

1) Αναστασιματάριον και Ειρμολόγιον Πέτρου Λαμπαδαρίου του Πελοποννησίου, έκδοσις Ιωάν. Λαμπαδαρίου.

2) Μουσική Κυψέλη Στεφάνου Λαμπαδαρίου.

4. Πλήν τούτων, ασκήσεις εκ πρώτης όψεως αναγνώσεως μελών και των οκτώ ήχων, αποστήθισις Απολυτικών, Καθισμάτων και Ειρμών των Κανόνων.

ΤΑΞΙΣ Γ'

Άρθρον 260

1. Περί των ήχων εν εκτάσει. - Περί του διατονικού βαρέως ήχου. - Περί επεισάκτων μελών. - Διάκρισις των διά της φθοράς του Δευτέρου ήχου ψαλλομένων απολυτικών και Καθισμάτων του Δευτέρου, του Τετάρτου και του Πλαγίου Δευτέρου ήχου. - Περί διαφόρων ήχων εν εκάστω ήχω. Περί συμφωνιών, συμφώνων και διαφώνων. - Περί των τεσσάρων από του βαρέως πρό το οξύ συμφώνων συμφωνιών, ήτοι της διά τριών μείζονος τελείας, της διά τεσσάρων τελείας της διά πέντε τελείας και της διά μείζονος τελείας. - Περί των δύο από του οξέος προς το βαρύ σύμφωνων συμφωνιών, ήτοι της διά τριών μικράς τελείας και της διά εξ μικράς τελείας. - Περί των δύο, από του βαρέως προς το οξύ διαφώνων

συμφωνιών, ήτοι της διά δύο μείζονος διαφώνου συμφωνίας και της δι'επτά ελαχίστης διαφώνου. - Περί των δύο, από του οξέος προς το βαρύ διαφώνων συμφωνιών, ήτοι της διά δύο μείζονος διαφώνου και της δι'επτά ελαχίστης διαφώνου. - Περί του αριθμητικού και αρμονικού λόγου των πέντε συμφώνων συμφωνιών και των δύο διαφώνων, της πρώτης διαπασών από του βαρέος προς το οξύ, μετά της παραλλαγής αυτών. - Περί του αριθμητικού και αρμονικού λόγου των πέντε συμφώνων και των δύο διαφώνων συμφωνιών, της πρώτης διαπασών από του οξέος προς το βαρύ και αντιστρόφως. - Περί παραλλαγής αυτών. - Περί παραλλαγής της πρώτης διαπασών από του βαρέος προς το οξύ και αντιστρόφως. - Περί διατονικής κλίμακος της πρώτης διαπασών μετά των αριθμητικών λόγων και τόνων αυτής από του βαρέος προς το οξύ και τανάπαλιν, διηρημένης εις δύο τετράχορδα όμοια πρώτου σχήματος, συνημμένα και εις ένα μείζονα τόνον. - Περί των τριών φυσικών τόνων, των παραγομένων εκ των διαφορών των συμφωνιών. - Περί των τετραχόρδων, χρωματικών και εναρμονίου. - Περί χρωμών των δύο χρωματικών και της εναρμονίου. - Διάκρισις χρωμών και φθορών. - Περί μεταβολών των τόνων.

2. Πρακτικόν μέρος: Τα αργά και σύντομα προσόμοια όλων των ήχων. -

Όλαι αι Καταβασίαι μετά των συντόμων ειρμών αυτών, ήτοι εκ του πρώτου ήχου: "Πεποικιλμένη τη θεία δόξη.", "Χριστός γεννάται, δοξάσατε", "Έσωσε λαόν, θαυματουργών Δεσπότης", "Αναστάσεως ημέρα, λαμπρυνθώμεν λαοί".

Εκ του δευτέρου ήχου: "Βυθού ανεκάλυψε πυθμένα", "Στίβει θαλάσσης κυματούμενον σάλον". - "Την Μωυσεώς ωδήν."

Εκ του τρίτου ήχου: "Χέρσον αβυσσοτόκον" -

Εκ του τετάρτου ήχου: "Ανοιξω το στόμα μου". "Χοροί Ισραήλ, ανίκμοις ποσί", "Θαλάσσης το ερυθραίον πέλαγος", "Ώφθησαν αι πηγαί της αβύσσου", "Θείω καλυφθεις".

Εκ του Πλαγίου Α': "Τω Σωτήρι Θεώ".

Εκ του Πλ. Β': "Ως εν Ηπείρω πεζεύσας", "Βοηθός και Σκεπαστής".

Εκ του βαρέως ήχου: "Πόντω εκάλυψε Φαραώ".

Εκ του Πλ. Δ' ήχου: "Σταυρόν χαράξας Μωσής", "Υγράν διοδεύσας ωσει ξηράν", "Θάλασσαν έπηξας".

Η ενάτη ωδή του Θωμά: "Σε την φαεινήν".

Η ενάτη ωδή του Ευαγγελισμού και των Εισοδίων: "Ευαγγελίζου γή", "Άγγελιοι την είσοδον" και το "Ως εμπύχων Θεώ".

Η ενάτη ωδή του Τυφλού: Σέ την υπέρ νούν και λόγον.

Τα αργά Καθίσματα της Μεγάλης Εβδομάδος.

Οι αργοί και σύντομοι ειρμοί της Μεγάλης Εβδομάδος.

Αι εξής 12 αργαί Δοξολογίαι: πρώτος και δεύτερος Τετράφωνος, Βαρύς Τετράφωνος και Πλάγιος Τετάρτου Ιακώβου Πρωτοψάλτου, Τρίτος, Τέταρτος Λέγετος Τετράφωνος και Πλάγιος του δευτέρου Πέτρου Λαμπαδαρίου, Πλαγ. Πρώτου Πέτρου του Βυζαντίου βαρύς επτάφωνος Δανιήλ Πρωτοψάλτου, ο βαρύς εναρμόνιος Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος. Πλάγιος τετάρτου χρωματικός Γρηγορίου Πρωτοψάλτου. Το "Μακάριος Ανήρ", Μανουήλ Πρωτοψάλτου. - Οι στίχοι του εις ήχον πλ. Α' Πολυελαίου "Λόγον Αγαθόν" Γρηγ. Κρητός. - Οι στίχοι του εις ήχον τρίτον Πολυελαίου "επί τον ποταμόν Βαβυλώνος" Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος.

- Τα δύο μεγάλα προκείμενα της Μεγάλης Τεσσαρακοστής: "Μή αποστρέψης" και "Έδωκας Κληρονομίαν".

Έτι δέ αποστήθισιν προσομοίων συντόμων και τινων αργών, κατασκευτικών, εξαποστειλαρίων και ειρμών των κανόνων μετ'εφαρμογής επί αυτών άλλων ομοειδών μελών εκ των εκκλησιαστικών κειμένων.

3. Βιβλία διδασκτικά: 1) Ειρμολόγιον Πέτρου Λαμπαδαρίου, έκδοσις Ιωάννου Πρωτοψάλτου. 2) Η τετράτομος Πανδέκτη, έκδοσις Ιωάννου Λαμπαδαρίου και Στεφάνου Πρώτου Δομεστίκου.

ΤΑΞΙΣ Δ'

Άρθρον 261

1. Διαίρεσις του χρόνου εν εκτάσει. Ανάπτυξις ευρυτέρα όλων των προδιαχθέντων θεωρητικών Κεφαλαίων. περί μουσικών διαστημάτων εν εκτάσει. Αι τέσσαρες σύμφωνοι συμφωνίαι και αι τρεις διάφωνοι συμφωνίαι της τετάρτης διαπασών μετά των αριθμητικών και αρμονικών αυτών λόγων.

Ρυθμός και ορθογραφία. Παπαδικόν και αργόν στιχηραρικόν μέλος.

2. Πρακτικόν μέρος:

Τα δύο μεγάλα προκείμενα της Μεγάλης Τεσσαρακοστής "Μή αποστρέψης" και "Έδωκας Κληρονομίαν". Τα χερουβικά της Εβδομάδος, ήτοι: Ο Πρώτος, ο Τέταρτος, ο Πλάγιος του Πρώτου, ο βαρύς και ο Πλάγιος του Τετάρτου Πέτρου Λαμπαδαρίου και ο Δεύτερος, Ο Τρίτος και ο Πλάγιος του Δευτέρου Γρηγορίου Πρωτοψάλτου. Τα έξ Κοινωνικά της εβδομάδος Πέτρου Λαμπαδαρίου. Τα επτά ιδιόμελα της Μεγάλης Τεσσαρακοστής, Ιακώβου Πρωτοψάλτου. Τα αργά ένδεκα Εωθινά, Ιακώβου Πρωτοψάλτου. Έν δοξαστικόν εξ εκάστου των οκτώ ήχων εκ του αργού Δοξασταρίου Ιακώβου Πρωτοψάλτου. Τα αργά "Τη Υπερμάχω", "Το προσταχθέν", "Ιδού ο Νυμφίος" και "Ότε οι ένδοξοι Μαθηταί". Μία σειρά αργο-συντόμων χερουβικών κατ'εκλογήν, εκ των σειρών Πέτρου Λαμπαδαρίου, Πέτρου του Βυζαντίου, Γρηγορίου Πρωτοψάλτου και Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου. Μία σειρά κοινωνικών "Αινείτε" κατ' εκλογήν εκ των σειρών Πέτρου Λαμπαδαρίου, Δανιήλ Πρωτοψάλτου, Γρηγορίου Πρωτοψάλτου, Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος και Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου. Το αργόν και σύντομον "Κατευθυνθήτω" της λειτουργίας των Προηγιασμένων. Το χερουβικόν "Νυν αι δυνάμεις" των Προηγιασμένων εις ήχον Πλ. Β' Ιωάννου Πρωτοψάλτου. Το Κοινωνικόν "Γεύσασθε" των Προηγιασμένων εις ήχον Πρώτου Τετράφωνου Ιωάννου του Κλαδά. Τα Χερουβικά της Μεγάλης Πέμπτης. "Του δείπνου σου" εις ήχον Πλάγιον Β' και του Μεγ. Σαββάτου "Σιγησάτω πάσα σάρξ" εις ήχον Πλάγιον Α, Ιακώβου Πρωτοψάλτου. Το κοινωνικόν

του Μεγ. Σαββάτου "Εξηγέρθω ως υπνών" εις ήχον πρώτον πέτρου Λαμπαδαρίου. Έτι δέ ασκήσεις διαφόρους εις ανάγνωσιν εκ πρώτης όψεως εκ του συντόμου και αργού Δοξασταρίου και της Πανδέκτης επί μελών μή διδαχθέντων.

3. Βιβλία διδακτικά: 1) Η τετράτομος Ανθολογία "Πανδέκτη" 2) Το αργόν "Δοξαστάριον Ιακώβου Πρωτοψάλτου".

ΤΑΞΙΣ Ε΄

Άρθρον 262

1. Περί μουσικής ορθογραφίας εν εκτάσει. Θέματα μουσικά μετά τεχνολογίας επί παντός μέλους παντός ήχου. Περί βοηθητικών γραμμών, περί ίσου και ισοκρατών. Περί καταρτισμού εκκλησιαστικών μουσικών χορών.

2. Πρακτικόν μέρος: Το "Ήδη βάπτεται κάλαμος" Ιακώβου πρωτοψάλτου. Τα αργά "Κύριε η εν πολλαίς αμαρτίαις" Πέτρου Λαμπαδαρίου και "Αναστάσεις ημέρα" Ιακώβου Πρωτοψάλτου. Το αρχαίον μέλος "Τον Δεσπότην και Αρχιερέα ημών", εις ήχον βαρύν. Το "Ανωθεν ου Προφήται" Ιωάννου Κουκουζέλου εις ήχον βαρύν. Τα εν τη λειτουργία του Μεγάλου Βασιλείου ψαλλόμενα "Άγιος ο Θεός", "Σε υμνούμεν" και "Την γάρ σήν μήτραν". - Το αργόν Αλληλούαριον του Αποστόλου εις ήχον Πλ. Α., Ιωάννου Πρωτοψάλτου. - Το οκτάηχον το αργόν "Θεοτόκε Παρθένε", Πέτρου Μπερεκέτου. - Το Δοξαστικόν του Πολυελαίου εις ήχον Πλ. Α, "Δούλοι Κύριοι", Πέτρου Λαμπαδαρίου. Το Δοξαστικόν του εις ήχον τρίτον Πολυελαίου "Επί τον ποταμόν Βαβυλώνας", Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος. - Το νεκρώσιμον "Άγιος ο θεός", εις ήχον πλάγιον Δεύτερον, - Οκτώ Καλοφωνικοί ειρμοί κατ'εκλογήν, εις εξ εκάστου ήχου μετά των Κρατημάτων των εκ του Καλοφωνικού ειρμολογίου. - Οι κυριώτεροι στίχοι κατ'εκλογήν, εκ των μεγίστων Ανοιξανταρίων του Κουκουζέλου. Επίσης ασκήσεις εκ πρώτης όψεως αναγνώσεως παντός μέλους, αργού είτε συντόμου. - Πρακτική από στασιδίου εξάσκησης. - Υποδειγματική διδασκαλία εν τη προκαταρκτική τάξει.

3. Βιβλία διδακτικά : 1) Η τετράτομος Ανθολογία "Πανδέκτη", 2) Το Καλοφωνικόν Ειρμολόγιον.

ΤΥΠΙΚΟΝ

Άρθρον 263

Διδασκαλία χρήσεως του τυπικού. Προθεωρία. Τύπος της κατά Κυριακήν Ακολουθίας. Τύπος της κατά πάσαν άλλην ημέραν Ακολουθίας. Τύποι ακολουθιών κατά τας Δεσποτικάς και Θεομητορικές εορτάς, ως και κατά τας εορτάς των Αγίων. Πρακτικά εφαρμογαί επί πάσης Τυπικής Διατάξεως.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Άρθρον 264

Η Ελληνική μουσική εν τη αρχεγόνω χριστιανική εκκλησία. Πηγαί διά την μουσικήν ιστορίαν των πρώτων χριστιανικών αιώνων. η μουσική εν τη εκκλησία από της Αποστολικής εποχής. - Ψάλλται και ισοκράται εν τη αρχαία εκκλησία. Χρήσις εν τη εκκλησία του μονωδικού είδους της ψαλμωδίας. η φωνητική μουσική εν τη χριστιανική εκκλησία. Τα άσματα της αρχεγόνου εκκλησίας. Οι κατά τους τρεις πρώτους αιώνας ακμάσαντες μελωδοί και υμνογράφοι. Συστηματική διαμόρφωσις της εκκλησιαστικής μουσικής κατά τον Δ΄ αιώνα. Δύο τρόποι ψαλμωδίας κατά τον Δ΄ αιώνα. - Η παρά τοις μοναχοίς ψαλμωδία και μετά τον Δ΄ αιώνα. Αι κατά της Θυμελικής μουσικής μομφαί των εκκλησιαστικών Πατέρων. Οι Πατέρες της εκκλησίας καινοτομούντες κατ'ανάγκην περί την εκκλησιαστικήν μουσικήν. Οι κατά των αιρέσεων ορθόδοξοι ύμνοι. Οι μελωποιοί και υμνογράφοι του Δ, Ε΄, ΣΤ΄ και Ζ΄ αιώνος. Ιωάννης ο Δαμασκηνός ως διαρρυθμιστής της Ιεράς Βυζαντινής μουσικής. Γένη, συστήματα και ήχοι εν τη οκταήχω υμνωδία του Ιωάννου Δαμασκηνού. Η σημειογραφία εν τη οκταήχω υμνωδία Δαμασκηνού. ο ρυθμός εν τοις άσμασι του Δαμασκηνού. Οι ασματικοί κανόνες. Τροπάρια και στιχηρά του Δαμασκηνού. Περί της οκταήχου του Δαμασκηνού. Το εκκλησιαστικόν τυπικόν. Η μουσική χειρονομία και επί του Δαμασκηνού. Αργά μελωδήματα του Δαμασκηνού. οι μετά τον Δαμασκηνόν μέχρις Αλώσεως ακμάσαντες ασματογράφοι και υμνογράφοι. Η εν τη εκκλησία μουσική κατά ους μετά την Άλωσιν αιώνας. Οι από της Αλώσεως μέχρις ημών ακμάσαντες υμνογράφοι, μουσικοί και μουσικολόγοι.

ΥΜΝΟΛΟΓΙΑ

Άρθρον 265

Ιστορική επισκόπησις των εκκλησιαστικών ύμνων, ψαλμών και προσευχών και ερμηνεία αυτών.

ΜΕΤΡΙΚΗ

Άρθρον 266

Εξέτασις των μέτρων των απαντώντων εις τους εκκλησιαστικούς ύμνους και στοιχεία της καθόλου ελληνικής μετρικής.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ

Άρθρον 267

1. Ερμηνείαι: Προοιμιακού, Εξαψάλμου, Πάτερ ημών, Δοξολογία, Φώς ιλαρόν, Λειτουργιών κλπ.

2. Ονομασία: Κανόνος, υπακοής, οίκου, αναβαθμών. Κοντακίων, Απολυτικών, στιχηρών, αντιφώνων, Τυπικόν, Καταβασίων, Ειρμών, Τροπαρίων, Αίνων, φωταγωγικών, Εξαποστειλαρίων, Χερουβικού, Τρισαγίου, Πολυελαίου, Αμφίων, Καλυμαυχίου, Διπτύχων, Ωρών, Εσπερινού, Όρθρου, Παστοφορίων, προκειμένων κατηχουμένων, Χορών, Κωδώνων κλπ.

3. Διαίρεσις : I. Διαίρεσις λειτουργίας (τόπος, χρόνος, πράξις). - II. Διαίρεσις Ναού (περιεχόμενα, ρυθμός). - III. Διαίρεσις ακολουθίας λειτουργίας: α) Λειτουργία Κατηχουμένων, μέρη: I. Προοίμιον (δοξολογία, ειρηνικά, αντίφωνα, τυπικά), 2. Ανάγνωσις Ευαγγελίου (είσοδος μικρά, τρισάγιον, ανάγνωσις Αποστόλου), 3. Δεήσεις. β) Λειτουργία Πιστών (Μέρη: Μεγάλη είσοδος, ομολογία πίστεως, Αγιασμός δώρων, Μετάληψις, Απόλυσις).

4. Λύσις ερωτήσεων τινών: Το κατ'Ανατολάς του ναού, το φώς, το θυμίαμα, πόσαι αι λειτουργίαι, πότε λέγεται το "Όσοι εις Χριστόν" κλπ.

5. Ορισμός της λειτουργικής: Οι τρεις βαθμοί της ιερωσύνης. - Κατώτεροι βαθμοί του κλήρου. - Διαφορά χειροτονίας και χειροθεσίας. - Περί ναού και ιερών σκευών. - Εσωτερική διαίρεσις του Ναού. - Περί του ιερού βήματος. - Ο κυρίως ναός και τα εν αυτώ. - Άμβων. - Σολέας κλπ. - Νάρθηξ. - Αι εν τη λειτουργία συμβολικά παραστάσεις. - Λειτουργικά βιβλία. - Υμνογράφοι και εκκλησιαστικοί ύμνοι. - περί των κυρίων λειτουργικών βιβλίων. - Περί εορτών. - Ακίνητοι και κινηταί Δεσποτικά εορταί. - Θεομητορικά εορταί. - Περί της Μεγάλης Τεσσαρακοστής. - Περί της Μεγάλης Εβδομάδος. - Περί των διαφόρων εκκλησιαστικών ακολουθιών. - Εσπερινός. - Όρθρος. - Λειτουργία εν γένει. - Λειτουργία των Κατηχουμένων. - Δευτερεύουσαι εκκλησιαστικά τελεταί. - Περί της Λειτουργίας του Χρυσοστόμου και του Μεγάλου Βασιλείου. - Αι μή εν χρήσει Λειτουργίαι: Του Ευαγγελιστού Μάρκου, του Αδελφοθέου Ιακώβου, κλπ.

**Βυζαντινή
Εκκλησιαστική
Μουσική**

Παρατηρήσεις
Χρόνος Σπουδών 5Π min
Χρόνος Σπουδών 7Δ min

**Βυζαντινή
Μουσική**

ΠΤΥΧΙΟ-ΔΙΠΛΩΜΑ

Θεωρία Ευρωπαϊκής Μουσικής 1
Σολφέζ 1
Θεωρία Ευρωπαϊκής Μουσικής 2
Σολφέζ 2
Θεωρία Ευρωπαϊκής Μουσικής 3
Σολφέζ 3
Τυπικό
Ιστορία Εκκλησιαστικής Μουσικής
Υμνολογία
Μετρική
Λειτουργική